

Bilag 1: Handleplan for Ishøj klimaplan – for 1) Energi, 2) Mobilitet og 3) Forbrug og adfærd

1. Energi

1.1 Grøn varmeproduktion								
Tiltagsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> Kommunen har fossilfri fjernvarmeforsyning i 2030 Kommunen har som geografisk område udfaset naturgas- og oliefor i 2030 Minimum 5 % af kommunens fjernvarmeforsyning dækkes af lokalt produceret VE og overskudsvarme i 2030 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kr: Kommunens rolle	CO ₂ -potentiale Indikator/KPI	Tidsplan	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Udvikling af en ny varmeplan for Ishøj Kommune	Der udarbejdes i 2023 en varmeplan for Ishøj Kommune, som vil være et centralt og understøttende element i udførelsen af nødvendige indsatser for at opnå en grøn varmeproduktion	Kommunens rolle (Kr): 1 medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur er ansvarlig for udvikling af varmeplanen (A) Ishøj Varmeværk, VEKS og Høje Taastrup FV vil være samarbejdende aktører (S)	Understøttende tiltag med stort CO ₂ -potentiale Indikator/KPI: Varmeplan vedtaget politisk i 2023	2023	Ingen	Forskellige aktører med divergerende interesser kan blive en barriere	Borgere, virksomheder, fjernvarmeselskaber	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Erhverv og beskæftigelse Varmeplanen skal understøtte til synergier mellem varmesektor og elsektor og mellem kommune og erhvervsliv gennem udnyttelse af overskudsvarme
Udrulning af fjernvarme	Udbygning af fjernvarmenettet og fortætning af eksisterende fjernvarmeområder	Ishøj Varmeværk er anlægsejer og fjernvarmedistributør (A) Kr: Medarbejdere i Center for Byudvikling og Natur, Center for Ejendomme og Arealer samt Center for Beskæftigelse og Erhverv vil understøtte m. myndigheds-arbejde og kampagner (S) VEKS og Høje Taastrup FV vil være fjernvarme-leverandør	Alle naturgas- og oliefor i kommunen konverteres til grøn fjernvarme inden 2030. Stort CO ₂ -potentiale KPI: 1: Fjernvarme udrullet jf. projektforslag vedtaget 2022-23 (byen + landsbyer) inden 2030 2: Tilslutning på 85% i alle nye og eksisterende FV-områder i 2030	2023-2030	Investering afholdes af Ishøj Varmeværk. Forventeligt ca. 210 mio. DKK. Bevilling er godkendt	Forudsætter stor tilslutning for realisering. Realisering af indsatsen er tidskrævende	Borgere og virksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Erhverv og beskæftigelse Økonomiske fordele og øget forsyningssikkerhed for borgere og virksomheder der overgår fra naturgas til fjernvarme. Øger Ishøj attraktivitet, jf. 1.3.3. Fjernvarme muliggør udnyttelse af overskudsvarme, VE og store varmepumper der kan balancere elnettet
Geotermi-udviklingsprojekt i fjernvarmen	Energipotentialet i geotermi er stort. VEKS er med i et udviklingsprojekt sammen med Innargi, CTR og HOFOR. I første omgang forventes et potentiale på mellem 120 og 240	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for udviklingsprojektet (A) Kommunen vil	En plan med tidspunkter og mulige placeringer af eventuelle anlæg kan være klar i slut-2023. Meget stort CO ₂ -potentiale KPI: Hvis en aftale kommer i hus, er det forventningen, at det første af en række	2024-2026	Investeringer forventes afholdt af Innargi, VEKS, HOFOR og CTR – og på længere sigt fjernvarme-forbrugerne	Geotermi beror på specifikke forhold i undergrunden. Teknologien er ny. Geotermiske anlæg kræver stor volumen og lavtemperatur FV	Fjernvarmekunder og -selskaber	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø Mange eksperter er kritiske til at biomasse regnes for CO ₂ -neutral. Alternativer skal identificeres hurtigst muligt. Indsatsen vil være med til at gøre fjernvarmen 100% CO ₂ -neutral.

	MW geotermi. Ishøj afklarer inden udgangen af 2023 muligheder for deltagelse i projektet	samarbejde med: Innargi VEKS HOFOR CTR (S)	geotermiske anlæg vil kunne levere fjernvarme i 2026					Derudover fjernes behovet for udvikling af Carbon Capture-teknologi
Grøn energi på havnen/Arken	Arken og Ishøj Havn er eneste naturgasområde uden plan for konvertering Naturgas skal konverteres til varmepumper, VE eller lokalt varmefællesskab	Kr: Medarbejdere fra Center for Ejendomme og Arealer samt Center for Byudvikling og Natur være ansvarlige for at etablere grøn energi (A) I projektet vil der være samarbejde med Ishøj Fjernvarme, Arken og andre aktører fra Ishøj Havn (S)	Konvertering af fossil naturgas til grønne varmekilder. Stort CO2-potentiale KPI: 1. Ingen naturgasfyr på havnen i 2030 2. Alle større bygninger med el-opvarmning har varmepumper 3. Minimum 5% af energien på havnen dækkes af VE produceret på havnen	2023-2030	Investeringer forventes afholdt af Arken, virksomheder og Ishøj Varmeværk	Forskellig lovgivning begrænser muligheder. Forskellige økonomiske interesser på havnen	Arken og Ishøj Havn	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Kultur • Erhverv og beskæftigelse Økonomiske fordele for bygningsejere der overgår fra naturgas til varmepumper og som producerer VE. Dermed også rentable forhold for kulturinstitutionen og erhverv i havneområdet. Energirenovering øger varmepumpers effektivitet og kan dermed give merværdi til varmepumpekonvertering
Store varmepumper i fjernvarmeproduktion	Udbygning med og udvikling af store varmepumper til fjernvarme	1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for udbygning i samarbejde med VEKS (A) Ishøj Varmeværk er central aktør ved konvertering af biomassefyret spidslastværk (S) 1 medarbejder fra Center for Byudvikling CBN vil være ansvarlig for at finde egnede arealer indenfor kommunens område	Reduktion af de 15 % af fjernvarmen der produceres gennem afbrænding af fossilt materiale/plastic (2021-tal). Stort CO2-potentiale KPI: Inden 2024 er der lagt en (VEKS) plan for store varmepumpers rolle i fjernvarmen	2024-2035	Investering afholdes af fjernvarmeselskab	Store varmepumper støjer og er pladskrævende. Samtidig kræver det yderligere teknologisk udvikling, før varmepumper af den kapacitet kan tages i brug	VEKS	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Miljø Store varmepumper belaster elnettet, men kan også bidrage til at balancere det og dermed gøre plads til mere vedvarende energi i nettet. Derudover kan de være udslagsgivende for udfasning af biomasse
Solvarmeanlæg i fjernvarmeproduktion	Potentialet for solvarme, som en del af fjernvarmeproduktionen, afklares inden 2024 Efter dialog med VEKS (feb.-marts 2023) vurderes potentialet til 5 % af varmeforbruget	Ishøj Varmeværk vil være projekt- og anlægsejer (A) Kr: 1 medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil være ansvarlig for at finde ledige arealer indenfor kommunens	Nul-udledende energiproduktion, stort CO2-potentiale Lavt niveau af indlejret CO2 i materialer mm. KPI: Afklaring er sket inden 2024. Solvarme udgør min. 5% af	2023-2024	Investeringer afholdes af fjernvarmeselskab	Arealkrævende (ca. 1-2 ha. for Ishøj By). Fingerplanens grønne kiler begrænser muligheden for anlæg på grønne områder.	VEKS/ Ishøj Varmeværk	Merværdier: <ul style="list-style-type: none"> • Miljø Biodiversitet kan øges via vild natur og afgræsning omkring paneler

		område (S)	fjernvarme-produktionen inden 2030					
Lavtemperatur fjernvarme	Temperatursænkning i fjernvarmesystemet Energikonsulenter spiller central rolle	Ishøj Varmeværk vil være ansvarlig for udførelsen af projektet. Der vil evt. være behov for at inddrage boligselskaber og andre større fjernvarmekunder Kr: Ishøj kommune, CEA, støtter op om realisering (S)	Øget effektivitet og energibesparelser på forbrændingsanlæg, i distributionsnet og hos borgere, Meget stort CO2-potentiale KPI: I 2030: Fjernvarme: 70°C i fremløb, retur omkring 50°C	2024-2030	Ingen investering hos Ishøj Varmeværk Kræver energirenovering hos fjernvarmekunder med mindre energieffektive bygninger: ½ tidsenergikonsulent. Budget: 0.35 mio. DKK	Få bygninger med ringe energiprofil og tekniske anlæg kan bremse lavtemperaturfjernvarme i større områder	Fjernvarmekunder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse Fremmer anvendelse af overskudsvarme, varmepumper og VE (f.eks. geotermiske anlæg), samt fremme af energirenovering i bygninger
Overskudsvarme til fjernvarmenettet	Overskudsvarme fra industri og dagligvarebutikker mm. tilføres fjernvarmenet. Der er også potentiale i at hente overskudsvarme fra spildevandsledninger	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for at igangsætte dette projekt (A) Ishøj Varmeværk og Tranegilde Fjernvarme vil samarbejde med virksomheder om at udnytte overskudsvarme, hvis potentiale findes (S)	Overskudsvarme fortrænger fossile og dyr varmeproduktion. Meget stort CO2-potentiale KPI: Potentiale afklaret i 2024. Der er indgået aftale om udnyttelse af overskudsvarme med mindst én større leverandør i 2025	2024-2030	Ishøj Varmeværk afholder investering	Mange har interesse for billig overskudsvarme	Virksomheder med stort energiforbrug	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse Økonomiske fordele og brandingværdi for virksomheder der sælger overskudsvarme. Når både køb og salg af varme sker lokalt, bliver pengene indenfor kommunegrænsen
Udfasning af olie og naturgas i fjernvarmeområder	Udfasning af naturgas, elvarme og olie ved informationskampanjer og borgermøder. Dermed omstilling til fjernvarme indenfor det eksisterende fjernvarmesystem	Ishøj Varmeværk (A) vil sammen med Center for Byudvikling og Natur (S) være ansvarlig for kampanjer og borgermøder	Konvertering af fossil naturgas til grøn fjernvarme. Stort CO2-potentiale KPI: Ingen olie- og naturgasfyr indenfor eksisterende og fremtidige fjernvarmeområder i 2030	2023-2030	Investering afholdes af respektive bygningsejere: Boligselskaber, -ejere og virksomheder		Borgere og virksomheder indenfor fjernvarmeområder med olie- og naturgasfyr Kontakt i forbindelse med boligkøb /indberetning af energimærke m. olie-/ gasfyr	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse • Velfærd Økonomiske fordele for borgere og virksomheder der overgår fra naturgas til grøn varmekilde. Gevinster ved FV stiger i takt med fortætning af nettet: Øget effektivitet, øget mulighed for VE-kilder og overskudsvarme, bedre økonomi hos den enkelte varmeaftager
Udfasning af olie og naturgas udenfor kommende fjernvarmeområde	Olie- og gasfyr udenfor fjernvarmeområder konverteres til varmepumper. Fremmes gennem kampanjer,	Kr: 1 medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur (S) vil, sammen med Ishøj FV (A), være ansvarlig for	Konvertering af fossil olie og naturgas til grønne varmekilder. Stort CO2-potentiale	2025-2030	Investering afholdes af respektive bygningsejere: Boligselskaber, -	Eksisterende fyr kan være relativt nye. Elnettet risikerer overbelastning i områder med mange	Borgere udenfor fjernvarmeområder Kontakt i forbindelse med køb/salg/	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse • Velfærd Økonomiske fordele for

	rådgivning og/eller økonomisk støtte	facilitering af kampagner og rådgivning (A)	KPI: Ingen olie- og naturgasfyr udenfor fjernvarmeområderne		ejere og virksomheder	varmepumper og f.eks. ladestandere til elbiler.	indberetning af energimærke m. olie-/ gasfyr	borgere og virksomheder der overgår fra naturgas til grøn varmekilde
Overskudsvarme fra (kommende) transformerstation (fra VE produktion i Østersøen)	Hvis transformerstation placeres i Ishøj, skal overskudsvarme herfra udnyttes til fjernvarme	Kr: En medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for det politiske arbejde i placering af transformerstationen (S) Dette arbejde vil ske i samarbejde med VEKS og Høje Taastrup FV (A)	Overskudsvarme fortrænger fossile og dyr varmeproduktion. Stort CO2-potentiale Indikator: Der er indgået aftale mellem staten og fjernvarmeselskab om udnyttelse af overskudsvarme fra transformerstationen senest ved myndighedsbehandlingen af byggeriet	2026-2030	Investering delt mellem bygherre og aftager af overskudsvarme (VEKS/IVV)	Hvis overskudsvarmen skal udnyttes, skal det projekteres fra start. Den kan ikke kobles på nettet efterfølgende.	Energinet.dk, Energistyrelsen, VEKS, Høje Taastrup Fjernvarme	Merværdi: • Erhverv og beskæftigelse Meget billig energi, der kan gøre Ishøj Kommune attraktivt for virksomheder. Potentialet fra udnyttelse af overskudsvarme fremmes af lavtemperatur-fjernvarme
1.2 Produktion af vedvarende energi (VE)								
Indsatsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> • Produktionen af VE er firedoblet i kommunen som geografisk område i 2030 • Kommunen som geografisk område har CO2-neutral elforsyning i 2030 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kr: Kommunens rolle	CO₂-potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorizont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Vindmøller	Det undersøges hvorvidt der kan planlægges for vindmøller i kommunens geografiske område Evt. opsætning rummer 1. Mulighed for borgeraktier 2. Biodiversitets-tilgang 3. Tiltag for lokalområdet	Kr: 1 medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil være ansvarlig for at igangsætte undersøgelsen. Dette vil ske i samarbejde med relevante medarbejdere fra Center for Ejendomme og Arealer samt lokale energifællesskaber (A)	VE fra vindmøller fortrænger fossil og dyr el fra elnettet, stort CO2-potentiale Indikatorer: 1. Potentialer afklaret senest 2024 2. Muligheder for projekt afklaret med samarbejdspartnere senest 2026	2024-2026	Udgifter afholdes af forsyningsselskab	Vindmøller oplever ofte stor borgermodstand (også kaldet NIMBY).	Borgere og virksomheder	Merværdi: • Medborgerskab Kan opnås gennem borgerinddragelse og -ejerskab. Lokalt produceret el understøtter elnettet lokalt, som dermed kræver færre investeringer
Solceller	Det skal undersøges hvorvidt der kan planlægges for solceller i kommunens geografiske område, f.eks. på marker eller langs motorvejen. Det skal prioriteres, at solceller placeres på tagflader på kommunale bygninger og i erhvervsområder	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for at facilitere en undersøgelse i samarbejde med Center for Byudvikling og Natur (A) Der er måske potentiale for at inddrage	VE fra solceller fortrænger fossil og dyr el fra elnettet, stort CO2-potentiale Indikatorer: 1. Potentialet for solceller afklaret senest 2024 2. Muligheder for projekt afklaret med samarbejdspartnere senest 2026 3. Elproduktionen fra solceller i kommunen er firdoblet i 2030 ift. 2019	2024-2050	Investering afholdes af bygningsejer eller forsyningsselskab Ved kommunal screening: Indspil til årlige budgetforhandling efter behov, max. 0.1 mio. DKK til screening	Der er planmæssige restriktioner, f.eks. grønne kiler og transportkorridor. Derudover vanskeliggør lovgivningen udførelsen af indsatsen.	Ejendomssejere i industriområdet Lokale energifællesskaber	Merværdi: • Erhverv og beskæftigelse Økonomiske fordele og brandingværdi for virksomheder der opsætter solceller. Lokalt produceret el understøtter elnettet lokalt, som dermed kræver færre investeringer

		virksomheder i industriområder samt lokale energifællesskaber						
1.3 Energibesparelser og -effektivisering								
Indsatsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> • Det samlede energiforbrug for kommunen som geografisk område er nedsat med 10 % frem mod 2030 i forhold til 2019 • Det samlede energiforbrug i de kommunale ejendomme skal reduceres med 10 % frem mod 2025 og 15% frem mod 2030 i forhold til 2019 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kr: Kommunens rolle	CO ₂ -potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorizont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Energibesparelser i udendørs- og vejbelysning	Kortlægning og planlægning for udskiftning af lyskilder til LED	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og arealer vil være ansvarlig projekter (A). Udskiftningen vil ske i samarbejde med selskab der driver vejbelysning i Ishøj Kommune (S)	Energibesparelser, mellemstort CO ₂ -potentiale Indikator: 100% af kommunens udendørs- og vejbelysning er udskiftet til LED i 2027	2023-2027	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov	Driften af udendørs belysning er udliciteret. Selskabet kan mangle incitament til at udføre energibesparelse.	Intern kommunal opgave	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Belysningskvalitet kan forbedres og eventuelle gener kan reduceres. Bedre oplyste gang- og cykelstier kan øge tryghed for borgere.
Fremme af energibesparelser i enfamiliehuse	Kommunen vil tilbyde energitjek til boligejere. Vi vil afholde borgermøde om energirenovering. Der arbejdes for tværkommunale indsatser gennem KKR VIP-projekt 6: energibesparelser i enfamiliehuse. Derudover skal det undersøges om der kan etableres et grønt rådgivningscenter for borgere	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) vil være ansvarlig for at etablere rammer der tilbyder energitjek til boligejere samt facilitere borgermøder	Understøttende tiltag, mellemstort CO ₂ -potentiale Indikator: Behov for rådgivningscenter/konsulent er afklaret i 2025	2024-2030	Energikonsulent (½ tid), budget 0.35 mio. DKK. Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov	Kræver stor kommunikationsindsats	Boligejere	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Energibesparelser resulterer ofte i bedre indeklima til glæde for borgeres sundhed. Indsatsen har synergi med planer om lavtemperatur FV
Fremme af energibesparelser i boligforeninger	Ishøj Kommune skal facilitere energibesparelser i boligforeningerne. Det kan være efterisolering, vinduesudskiftninger eller tekniske forbedringer	Kr: 1 medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) vil være ansvarlig for facilitering af projektet i samarbejde med boligforeninger og energirådgivere fra Bedre Bolig Rådgivning	Understøttende tiltag, mellemstort CO ₂ -potentiale Indikator: Behov for rådgivningscenter er afklaret i 2025	2024-2030	Udgifter afholdes af pågældende boligselskab	Boligselskaber skal være motiveret for at gennemføre energibesparelser.	Bestyrelser og teknisk, adm. personale i boligforeninger	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Energibesparelser resulterer ofte i bedre indeklima til glæde for borgeres sundhed. Indsatsen har synergi med planer om lavtemperatur FV
Fremme af energibesparelser i virksomheder	Ishøj Kommune skal facilitere energibesparelser i virksomheder. Det kan	Kr: Medarbejdere fra Center for Ejendomme og arealer (A) samt	Understøttende tiltag, mellemstort CO ₂ -potentiale Indikator: Behov for	2024-2030	Udgifter afholdes af pågældende virksomhed	Ejer/lejerinteresser og SVM'ers fokus på kerneopgave gør det svært at facilitere	Små og mellemstore virksomheder samt industrivirksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse Økonomiske besparelser for

	være belysning, solceller, overskudsvarme eller andre tekniske forbedringer	Center for Beskæftigelse og Erhverv vil facilitere projektet for virksomheder i tæt samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden (S)	rådgivningscenter er afklares i 2025			investeringer.		virksomheder
Etablering af et lokalt erhvervs-klimanetværk med fokus på grøn omstilling	Ishøj Kommune skal facilitere vidensudveksling og partnerskaber på tværs af virksomheder i kommunen sammen med Erhvervshus Hovedstaden	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og arealer (A) vil facilitere projektet for virksomheder i samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden (S)	Understøttende tiltag. Potentiale er vanskeligt at bedømme. Indikator: Behov og potentiale er afklaret i 2025	2023-2030	Indsatsen kan gennemføres indenfor eksisterende økonomiske rammer		Små og mellemstore virksomheder samt industrivirksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Erhverv og beskæftigelse Netværk og partnerskaber mellem virksomheder giver mulighed for nye samarbejder, også indenfor andre områder end grøn omstilling.
Energirenovering af kommunale bygninger	Kommunens bygninger energirenoveres. Der fokuseres på konvertering til fjernvarme, på energibesparelser i teknik, klimaskærm og adfærd samt på at klargøre kommunens ejendomme til lavtemperatur FV	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) vil være ansvarlig for udrulning af renovering	Fossile energikilder udfases til opvarmning, mellemstort CO2-potentiale. Energibesparelser understøtter et fossiltfrit energisystem. Indikatorer: 1. 15% energibesparelser 2. Fossilfri varmeforsyning 3. Ingen energimærkninger ringere end 'D' 4. Bonus for god afkøling, alle i 2030	2023-2035	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Kort tilbagebetalingstid	Forudsætter implementering af nye beslutningsparametre.	Intern kommunal opgave	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Energibesparelser resulterer ofte i bedre indeklima til glæde for medarbejdere og borgere. Energibesparelser understøtter synergier med indsatser om både varmepumper og lavtemperatur FV
Energiledelse i kommunale bygninger	Kommunen arbejder strategisk og datadrevet i planlægningen af energiprojekter og i driften af ejendommene. Energi er et væsentligt aspekt i ejendomsstrategi og vedligeholdelses-planer i kommunen	Kr: medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) vil i samarbejde med drifts-teknikere være projektejer	Understøttende tiltag med mellemstort CO2-potentiale Indikator: 1. Kommunen kan overvåge energiforbrug og drift af alle relevante bygninger centralt inden 2030	2025-2050	Opgaven kan løses indenfor eksisterende økonomiske ramme	Forudsætter nye forretningsgange i kommunale bygninger.	Intern kommunal opgave	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Miljø Indsatsen bringer større fokus til energiforbrug. Understøtter synergier med indsatser om både varmepumper og lavtemperatur FV
Grøn indkøbspolitik	Fra marts 2023 ansættes ny indkøbs/udbuds-medarbejder som skal sætte mere fokus på at realisere en grøn indkøbspolitik. Indkøb foregår pt. decentralt i Ishøj	Medarbejder fra Center for Økonomi vil være projektansvarlig (A)	Understøttende tiltag med mellemstort CO2-potentiale Indikator: Inden udgangen af 2024 er Ishøjs muligheder for at indføre en grøn indkøbspolitik afklaret	2023-2024	Ny medarbejder er finansieret	Står i modsætning til hvordan 'det plejer at være'	Kommunale institutioner og aktører	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Initiativet kan samtidigt bringe fokus på dyrevelfærd og økologi når det handler om fødevarer, ligesom den omfattende varetrafik kan mindskes
CO2 krav til kommunale bygninger	Fra foråret 2023 skal nye kommunale bygninger opfylde den 'frivillige CO2-klasse' (8 kg	Medarbejdere fra Center for Ejendomme og Arealer er tovholdere	Understøttende tiltag med stort CO2-potentiale Indikator: Frivillig CO2 klasse	2023-	Kan indføres indenfor den økonomiske ramme	Kan økonomisk være en dyrere løsning	Intern kommunal opgave	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Miljø • Velfærd En langsigtet

	CO ₂ e/m ² /år	(A)	overholdes fra 2024					driftsperspektiv kommer brugere til gode
1.4 CO₂ fangst								
Indsatsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> Kommunen vil indfange og binde CO₂ fra atmosfæren Kommunen vil udtage arealer til vild natur herunder udtagning af lavbundsjarde 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kr: Kommunens rolle	CO ₂ -potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorizont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Udfasning af biomassefyret spidslastværk hos Ishøj Varmeværk (IVV)	IVV laver fjernvarme på certificeret biobrændsel og affald (87 %). Alligevel regnes biomasse for en overgangsteknologi, som skal udfases	Ishøj Varmeværk vil være ansvarlig for udfasningsprojektet	Understøttende tiltag med stort CO ₂ -potentiale Indikator: Inden 2028 er der lagt en plan for udfasningen af biomassefyret spidslastværk i Ishøj (IVV)	2030-2035	Ishøj Varmeværk og VEKS afholder udgifter (via brugertakster)	Vanskeligt at finde alternative løsninger for spidsbelastning.		Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø
Carbon Capture Solution/Utilization	Udviklingsprojekt er ved sat blive etableret i VEKS regi	VEKS (A), Ishøj FV og IK (S) har understøttende roller	Understøttende tiltag med stort CO ₂ -potentiale	2024-2035	VEKS-ansøgning om nationale midler	Teknologi er endnu umoden.	Større kraft-/varmeverker	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø Velfærd
Skovrejsning	Mulighederne for at rejse skov indenfor kommunegrænsen afklares bl.a. i Biodiversitets-strategi (2023)	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur (A) er projektansvarlig	Skov optager CO ₂ og kan bidrage til CO ₂ -neutralitet og netto CO ₂ -optag med tiden. Mellemstort CO ₂ -potentiale Indikatorer: 1. Inden 2025 har Ishøj Kommune fastsat målsætning for skovens/naturs andel af arealet i kommunen, herunder delmål for 2030	2023-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. 7 ha. (2023) er finansieret	Mange klausuler på mulige arealer i Ishøj. Kan hindres af mulig byudvikling (bynær skov).	Private lodsejere	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø Velfærd Skaber større rekreativ attraktivitet for borgere. Derudover skaber det synergier med biodiversitetsplanen og indsatser for grundvandsbeskyttelse
Power2X og transformerstation	Hvis der placeres en transformerstation i eller tæt på Ishøj kommune, undersøges muligheden for at et kommende power2x-anlæg placeres i Ishøj Kommune	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil være ansvarlig for undersøgelsen	Power2X kan være en løsning til at konvertere tung fly- og skibstransport til grønne energikilder. Stort CO ₂ -potentiale Indikator: Senest 3 år efter transformerstationen står færdig, er mulighederne for et power2X anlæg afdækket og dialog med power2X-selskaber påbegyndt	2030-2050	Ukendt	Planlægningsmæssige barrierer og befolkningsmodstand mod et Power2X-anlæg og transformerstation	Power2X-selskaber	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø Power2X kan udnytte overproduktion af el fra vind og sol til produktion af grønne brændsler og dermed gøre plads til mere sol og vind i energinettet
Ålegræs i Køge Bugt	Udplantning af ålegræs i havområdet ud for Ishøj Kommune	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) vil være ansvarlig for projektet i samarbejde med Strandparken I/S og	Ålegræs optager CO ₂ og kan bidrage til CO ₂ -neutralitet. Mellemstort CO ₂ -potentiale Indikatorer: 1. Potentialet for ålegræs afklaret senest 2025	2025-2040	Forudsætter deltagelse i udviklingsprojekt med andre Køge Bugt kommuner (fx via Gate21). Indspil forventes	Ålegræs der skyldes op på stranden kan være til gene for brugere af stranden.	Frivillige foreninger, Strandparken, Friluftsborgere i Ishøj	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Miljø Ålegræs kan forarbejdes til værdifuldt byggemateriale. Derudover kan det forbedre biodiversiteten i havmiljøet

		Køge Bugt Stenrev (S)	2. Muligheder for projekt afklaret med samarbejdspartnere senest 2027 3. Første projekt med udplantning af ålegræs er færdigt inden 2030		til årlige budgetforhandling efter behov (og via Strandparken I/S)			
--	--	-----------------------	---	--	--	--	--	--

2 Grøn Mobilitet

2.1 Omstilling til fossilfri transport								
Tiltagsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> • 30% af personbiler i Ishøj Kommune skal være elbiler i 2030 • 20% af varebiler i Ishøj Kommune skal være fossilfri i 2030 • 100% af den kommunale bilflåde og transport skal være fossilfri i 2030 (gælder både transportydelser og egen bilflåde) • 100% af offentlige busser skal være fossilfri i 2030 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kr: Kommunens rolle	CO ₂ -potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorisont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Strategi for ladestandere	I 2022 vedtog Ishøj Byråd en Strategi for Ladeinfrastruktur i Ishøj. Denne strategi danner grundlag for kommunens rolle i etableringen af ladestandere på kommunale og private arealer	Kr: Medarbejder i Center for Byudvikling og Natur har været ansvarlig for udarbejdelsen af strategien	Understøttende tiltag, med mindre (dir.) CO ₂ -potentiale Indikator: Strategien er vedtaget, men der er et igangværende arbejde i at realisere strategiens handleplan. Disse er beskrevet i øvrige indsatsmål herunder	2022	Ingen, er finansieret		Internt brug	Præcisere kommunens rolle for den strategiske udrulning af ladeinfrastruktur
Etablering af offentligt tilgængelige ladestandere på kommunale arealer	Ishøj Kommune har på baggrund af gældende lovgivning i 2022 udført en udbudsproces for opsætning af offentlige ladestandere på kommunale arealer. Disse opsættes og driftes af private leverandører	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur (A) er sammen med eksterne konsulenter ansvarlige for at udarbejde udbud Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer (A) er ansvarlig for koordinering med leverandøren og kommunale arealer Leverandør er ansvarlig for opsætning og drift af ladeinfrastruktur (A)	Understøttende tiltag med stort CO ₂ -potentiale Indikatorer: 1. Kommunal ladeinfrastruktur er etableret efter ladestanderbekendtgørelsen senest januar 2025 2. Ladestanderbekendtgørelsen efterleves ved nybyggeri og renovering af eksisterende beboelsesejendomme og er indplantet i CEAs og CBNs projekter	Opsætning og ibrugtagning i 2023-2024	100.000 DKK. Er afsat til eksterne udbudskonsulenter Udgifter afholdes af leverandører	Kræver infrastruktur og forsyningsikkerhed af el. Ladestandere kan belaste elnettet i spidsbelastningsperioder, medmindre der tages hensyn til dette	Borgere Institutioner Internt brug	Øget tilgang til ladning for borgere uden mulighed for adgang til egen ladestander
Kommunal eldreven bilflåde	Ishøj Kommune er i proces for at få omstillet sin nuværende bilflåde – der skal i overgangsfasen tages højde for at det er de nye biler der skal overgå til el.	Kr: Medarbejder for Center for Ejendomme og Arealer (A) er ansvarlig for en løbende omstilling til fossilfri biler	Tiltag med stort CO ₂ -potentiale Indikatorer: 100% af den kommunale bilflåde omstilles til elbiler inden 2030	2023-2030	Er allerede i proces. Indspil forventes til årlige budgetforhandlinger efter behov, men umiddelbart ingen	De eksisterende fossildrevne biler har stadig en levetid. Øger medarbejderens brug af bil på korte ture	Internt brug	Merværdi: • Velfærd Ved at overgå til fossilfri elbiler, så mindsker det lokal luftforurening og støj
Fossilfri busdrift	Movia har ansvar for den kommunale busbestilling i Ishøj Kommune. Deres målsætning er at overgå til 100% fossilfri busdrift i 2030	Movia er ansvarlig for den kommunale busbestilling (A). IK har understøttende rolle (S)	Tiltag med stort CO ₂ -potentiale Indikatorer: 100% af den offentlige busbestilling overgår til fossilfri busser i 2030	2025-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov	Indsatsen kræver at der opstilles ladeinfrastruktur, der evt. skal indtænkes i bybilledet og langs busruter	Borgere	Merværdi: • Velfærd Mindsker luftforurening og støj i nærområdet. Forbedrer køreoplevelsen for den enkelte bruger
Beslutning om	400S erstattes af en BRT	Movia og	Understøttende tiltag med	2023-2026	Forhandles som	Omkostningstungt tiltag	Borgere	Merværdi:

tilslutning til anlæg af ny BRT	(Bus Rapid Transport), som er en elbus med eget tracé der kan øge den offentlige transportforbindelse mellem Ishøj, Høje Taastrup og mod Lyngby Station. Der vil blive udført en miljøscreening, hvorefter Ishøj Kommune vil træffe beslutning om tilslutning til anlæg af en BRT i Ishøj.	Vejdirektoratet er ansvarlige for udførelsen af BRT-linjeføring Kr: Medarbejdere fra Center for Byudvikling og Natur samt Center for Ejendomme og Arealer samarbejder om at indhente data og skrive oplæg til den politiske behandling i Ishøj Kommune	mellemstort CO2-potentiale Indikatorer: Ishøj Kommune følger udviklingen af BRT-projektet. Det forventes at der træffes beslutning om kommunens deltagelse i andet halvår af 2024, når miljøvurdering er udarbejdet		led i fordelingsnøgle for anlægsprojektet			<ul style="list-style-type: none"> Erhverv og beskæftigelse Øger prioriteret og komfortabel offentlig transport mellem Ishøj Station og Lyngby. Kan give potentiale for nye byudviklingsområder og ændrede vejprofiler. Det kan øge adgangen til Ishøjs industri- og erhvervsområder via offentlig transport
Fossilfri non-road maskiner	Det skal undersøges hvilke muligheder der er for at omlægge til brug af fossilfri non-road maskiner. Fremadrettet kan der være potentiale for at stille krav om fossilfri byggepladser osv. i det kommunale anlægsarbejde	Kr: Medarbejder i Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for udføre undersøgelsen (A)	Understøttende tiltag med lille CO2-potentiale Indikator: Non-road byggemaskiner testes i Ishøj senest 2025	2040-2050	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Udgifter afholdes primært af entreprenører	Kræver teknologisk udvikling	Virksomheder Internt anlæg	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Velfærd Mindsker lokal luftforurening og støj. Derudover giver det mulighed for øget bæredygtighed i anlægsarbejde og på byggepladser
Fossilfri vare- og lastbiler	Det skal undersøges hvilke muligheder der er for at udskifte varebiler og tung transport i den kommunale bilflåde til fossilfri alternativer. Dette bliver også præsenteret for Ishøj virksomheder	Kr: Medarbejder i Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for udføre undersøgelsen	Understøttende tiltag med stort CO2-potentiale Indikator: Ishøj virksomheder er med i test inden 2026	2035-2050	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov	Kræver teknologisk udvikling	Internt brug Virksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Velfærd Mindsker lokal luftforurening og støj
2.2 Omstilling til grønne transportformer								
Tiltagsmål: <ul style="list-style-type: none"> Mikromobilitet (cykler mv.) og fodgængere skal være et attraktivt alternativ til personbiler i Ishøj Kommune Kombinationsrejser skal være mere attraktive og tilgængelige i kommunen 50% af de korte ture under 3 km i bil skal overgå til cykel (mv.) eller gang inden 2030 Letbanen – udnytte potentiale for at flytte biltrafik over til kollektiv transport ved åbningen i 2025 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S). Kommunens rolle: Kr	CO₂-potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorisont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Mobilitetsstrategi	Formålet med en mobilitetsstrategi er at understøtte en grøn planlægningsretning for at styrke et samlet mobilitetsnetværk med fokus på individuelle mobilitetsbehov. Ved at understøtte et multimodalt mobilitets-system på tværs af	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur er ansvarlig for at udarbejde strategien. Der forventes et løbende samarbejde med øvrige medarbejdere på det vejtekniske område	Understøttende tiltag med mindre (dir.) CO2-potentiale Indikator: Udarbejdelse af mobilitetsstrategi, der danner ramme for grønne mobilitetsudviklingsprojekter samt specificere indsatsmålene i løbet af 2024	Politisk bestilling inden udgangen af 2024	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Vil kræve ca. 350.000 kr. til projektleder i 1 år	Skal føre til handlinger der går på tværs af kommunegrænser. Kan være vanskeligt at anskueliggøre værdi for politikere	Internt brug	Merværdier: <ul style="list-style-type: none"> Velfærd Bedre mobilitetsmuligheder for den enkelte borger som kan øge sundheden. Derudover kan en strategisk mobilitetsplan øge potentialer og processer for byudvikling. Derved kan der skabes

	kollektive og offentlige og private mobilitetsformer øges borgernes muligheder for at få en mere bæredygtig mobilitetsadfærd							synergier ud i de enkelte helhedsplaner og projekter i kommunen
Cykelkampagner	Der skal igangsættes udviklingsprojekter, der gror på et samarbejde med skoler, forældre, og evt. færdselsbetjente. Kommunen kan hjælpe med midler til at udføre og faciliterer cykelfremmende projekter.	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil være faciliterende samarbejdspartner for det strategiske overblik. Det forventes at institutioner, foreninger og Naturcenteret (S) vil være ansvarlige for udførelsen af udviklingsprojekterne	Understøttende tiltag, med mellemstort CO2-potentiale Indikatorer: I forbindelse med mobilitetsstrategien skal der samles samarbejdspartnere til cykelfremmende projekter	2024-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov	Der er mange andre dagsordener i skoleskemaet, der har højere prioritet for den enkelte institution	Borgere Institutioner	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Børn og unge Velfærd Flere unge kommer til at cykle. Det eksisterende stisystem fremhæves for dem der er involveret. Jf. 1.3.3 er det et mål at understøtte borgernes sundhed, særligt igennem grønne transportvaner
Kurser i grøn mobilitetsomstilling	Kommunen har fået henvendelse fra flere eksterne konsulenter, der udbyder virksomhedsrettede kurser i grøn mobilitetsomstilling. Formålet med kurset vil være at igangsætte handleplaner i virksomhedernes transportpolitik. Screening af behov i 2024	Et eksternt konsulentfirma ønsker at udføre kurser for virksomheder i Ishøj Kommune. Kr: Medarbejder fra Center for Erhverv og Beskæftigelse er ansvarlig for igangsættelse af initiativet.	Understøttende tiltag med mellemstort CO2-potentiale I samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden	2030-2035	Nødvendige midler findes primært i deltagende virksomheder	Værdi af indsatsen skal synliggøres både politisk og for de enkelte virksomheder.	Virksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Erhverv og beskæftigelse Kommunen kan understøtte virksomheder der ønsker en bæredygtig profil. Kommunen opnår en tættere kontakt med de virksomheder der vil samarbejde om grøn omstilling. Der kan være synergier med partnerskaber og netværk der opstår i energiindsatser
Udvidelse af stisystem langs vejnet	Øge mikromobilitet langs det fysiske vejnet for fodgængere og andre bløde trafikanter. Dette vil være en udvidelse af det eksisterende stisystem, der er separat fra vejnettet. Dermed kan det understøtte stisystemet for gående der skal langs vejnettet samt skabe synlighed for bilister om andre mobilitetsformer der kan erstatte bilen ved korte ture i kommunen	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for den politiske indstilling ang. anlægsarbejde Evt. vil der være behov for konsulentbistand ang. projektering og screening af stianlæg	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale Indikator: Er afklaret inden 2026	2027-2037	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Budget for screening: ca. 0.1 mio. DKK	Omkostningstungt tiltag, hvor der er behov for ny anlæggelse af vejprofiler	Vejmyndighed Borgere	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Velfærd Ishøj Kommune har et separat stisystem fra vejnettet. Flere steder er der gode koblinger mellem stisystemet og kommunens funktioner. Dog er der mange trampestier og folk der skyder genvej langs vejnettet. Ved at understøtte stisystemet med stier langs vejnettet er det muligt at øge trafiksikkerheden for de gående og cyklende der vælger at køre den direkte rute langs vejnettet. Udvidelsen af stisystemet kan øge synergier med byudvikling samt sikre

								bedre adgang til rekreative områder
Synliggørelse af det eksisterende stinet	Understøttelse af vejvisning på det eksisterende stisystem. Dette vil kunne synliggøre ruter for nye brugere af stisystemet og nedbryde fornemmelsen af distanceforskelle mellem mobilitetsformer	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for udførelsen af en skilteplan samt løbende opsætning af wayfinding-elementer	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale Indikator: Synliggørelse er sket inden åbningen af Letbanen	2025-2027	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov		Vejmyndighed Borgere	Merværdi: • Velfærd Øge tilgængeligheden og gøre det let for borgere at benytte det eksisterende stisystem på cykel eller som fodgænger
Pendlerpladser ved stationen	Reservere parkering ved stationen til at understøtte pendlerparkering ved kombinationsrejser mellem bil og den offentlige kollektive transport	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil være ansvarlig for udvidelsen af pendlerpladser	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale Indikatorer: I forbindelse med helhedsplanen for bykernen udarbejdes et politisk beslutningsgrundlag for pendlerparkering ved stationsforpladserne (2023)	2023-2026	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Umiddelbart intet behov	Flere parkeringspladser i det stationsnære område og bykernen	Borgere	Øget adgang til offentlig transport for pendlere bosat udenfor det stationsnære område. Denne indsats skaber synergi med den helhedsplan der er udarbejdet for bymidten
2.3 Delebiler og samkørsel								
Tiltagsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> • Potentiale for debilsordninger i Ishøj afklares inden 2025 • Fremme af samkørsel – belægningsgrad skal min. være 1,5 personer pr. bil i 2030 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S): Kr: Kommunens rolle	CO₂-potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorizont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Faste stampladser til debiler	Det skal undersøges om kommunen kan have myndighed til at uddele licenser til debiler med faste stampladser. Det ønskes at debiler bliver udbredt i tætte boligområder, især indenfor de 2 stationsnære områder Derudover skal det undersøges om kommunen skal have en faciliterende rolle ved at udbrede debiler i boligforeninger Indsatsen kan igangsættes som pilotforsøg i f.eks. Vejleåparken eller anden almen boligforening	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer er ansvarlig for at undersøge muligheden for at indføre og tillade faste stampladser til debiler Firmaer der beskæftiger sig med debilsordninger, vil være ansvarlige for opsætning og drift af debilerne	Understøttende tiltag med mellemstort CO2-potentiale Indikator: Ishøj Kommune vil arbejde mod en politisk bestilling f.eks. i forbindelse med en mobilitetsstrategi	2024-2026	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Umiddelbart vil initiativet være økonomisk selv bærende	Udbredt kultur med privatejerskab i Ishøj Kommune der skal ændres	Borgere Boligforeninger	Merværdier: • Velfærd Færre parkeringspladser i byrummet – heraf mulighed for anden arealanvendelse, såsom rekreative arealer. Mindre trængsel og støj på vejene. Mere mobilitet for den enkelte borger uden adgang til bil
Samkørselskampagner	Genoptagelse af initiativ der skal udbredes hos	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale	2027-2030	Indspil forventes til årlige budget-	Det kan være grænseoverskridende for	Borgere Virksomheder	Merværdi: • Velfærd

	virksomheder og uddannelsesinstitutioner. I samarbejde med andre kommuner kan det understøtte transportkorridorer langs Køge Bugt og Ring 3 Genoptagelse af tidligere arbejde med samkørselskampagner, når konceptet modnes blandt vestegnskommuner	og Natur vil understøtte den politiske behandling af projektet Virksomheder der beskæftiger sig med samkørsel, vil være ansvarlig for at drifte og udbrede samkørselskampagner	Indikatorer: Ishøj Kommune har i 2021-2022 udført et samarbejde om samkørselskampagner, der ikke havde en effekt i Ishøj. Det forventes at der i de kommende år vil ske en udvikling, hvor samkørselskampagner kan genoptages i samarbejde med omkringliggende kommuner		forhandling efter behov. Tidligere har den årlige kontraktsum været ca. 70.000 DDK	borgere at samkøre med fremmede. Samkørsel kræver at det passer ind i borgernes hverdag, da det kan være en uflexibel transportform for borgere der er vant til at have egen bil	Institutioner	Mindre trængsel på vejene der minimere kødannelse i myldretiden. Mindre luftforurening og støj. Derudover kan der være økonomiske besparelser på kørsel for den enkelte borger
Fysiske mødepunkter til samkørsel	Kan understøtte det digitale mobilitetssystem for samkørsel. Dog er dette afhængigt af Ishøj Kommunes arbejde med samkørsel generelt	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur vil i samarbejde med vejtekniske medarbejdere være ansvarlige for at understøtte samkørsel med fysiske mødepunkter	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale Indikator: Potentiale er afklaret inden 2026	2028-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Endnu ukendt	Indsatsen kan kræve ny anlæggelse og indkøb af ventefaciliteter	Brugere der praktiserer samkørsler	Knudepunkter der indtænker byrum og samkørsel. Der kan være potentiale for at indtænke rekreative værdier ved de fysiske mødepunkter, der ofte er tekniske vejanlæg. Behageligere rejseoplevelse for brugeren
Reduktion af hastighed på det kommunale vejnet og på statsveje (motorvejen)	Det skal undersøges om Ishøj Kommune, sammen med nabokommuner, skal søge om hastighedssænkning på motorvejen. Dette skal følges op med screening af muligheder for hastighedssænkende tiltag på kommunale veje, som kan øge den lokale trafiksikkerhed	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur indgår i arbejds- og styregrupper for 'Silent City' der er drivende aktør for reduktion af hastighed	Understøttende tiltag med stort CO2-potentiale Indikatorer: Ishøj Kommune vil i samarbejde med andre Vestegnskommuner arbejde mod en generel reduktion af hastighed på vejnettet	2031-2032	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Tiltag på motorvejen vil være økonomisk selv bærende	Kommunen har ikke myndighed på statsvejnettet. Derudover er det Vestegns Politikreds der skal godkende hastighedsnedsættelser på kommunale veje. Det kan være problematisk at skabe den nødvendige opbakning til hastighedsbegrænsende tiltag	Vejdirektoratet	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Velfærd Mindre støj og forurening langs motorvejene. Øget trafiksikkerhed ved lavere hastigheder. Jf. 1.3.3 er målet i 2023 at undersøge mulighed for politisk handling med nabokommuner. Dette med henblik på at understøtte merværdi i form af 'bedre bymiljø og sundhed'

3 Forbrug og adfærd

Tiltagsmål:								
<ul style="list-style-type: none"> Understøtte livsstilsændringer i bæredygtig retning (scope 3) Mindske forbrug og øge genbrug (scope 3) 								
Indsats	Beskrivelse	Ansvarlig (A) Samarbejdspartner (S)	CO ₂ -potentiale Indikatorer/KPI	Tidshorizont	Økonomi	Barrierer	Målgruppe	Merværdier og synergier
Fælles madlavning i Brohuset. Temaaftener om 'grøn hverdagsmad'	I Brohuset, Ishøjs forenings- og sundhedshus, tilbydes 2 aftener/år i (billig)	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være ansvarlig for projektet i	Understøttende tiltag, med mindre (dir.) CO ₂ -potentiale.	2023-2025	Finansiering vil komme fra DK2020-klimabudget.	Svært at bryde med daglige vaner hos borgeren.	Borgere	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> Medborgerskab Velfærd Skaber kompetencer til at lave

	vegetarisk madlavning ud fra forskellige temaer (tyrkisk, græsk, osv.)	samarbejde med Brohuset.	KPI: fra 2024 afholdes 1-2 temaaftener/år		Max. 2.000 DKK/aften			billig vegetarisk hverdagsmad Styrker netværk, demokratisk dannelse og sundhed, jf. 1.3.3 Indsatsen har et sundhedsperspektiv.
Maritim nyttehave ved Ishøj havn	Undersøge potentiale for maritim (demonstrations-) nyttehave ud for Ishøj havn mhp. at høste muslinger og tang mv. med skoleelever	Kr: Medarbejder fra Center for Dagtilbud og Uddannelse vil være ansvarlig for undersøgelsen.	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale KPI: potentiale afklaret inden udgangen af 2025. Maritim nyttehave etab. senest 2027	2024-2027	Søger ekstern finansiering. Medfinansiering vil primært ske i form af medarbejder-timer	Lærere skal have kompetencer til at bruge muligheden.	Elever, unge, lærere	Merværdi: • Børn og Unge Spiller ind i ovenstående indsats. Anden form for skoleundervisning. Større forståelse for børn og unge om 'livet under vandspejlet'
Klimakampen i skolen	Venskabelig konkurrence klasser imellem på én skole, om at spare lys, vand og varme. Potentiale/interesse blandt skoleledere og -lærere skal undersøges	Kr: Medarbejder fra Center for Dagtilbud og Uddannelse vil være ansvarlig for at facilitere konkurrencen i samarbejde med skoler og institutioner samt medarbejdere i Center for Ejendomme og arealer	Understøttende tiltag med mindre (dir.) CO2-potentiale KPI: Potentiale afklaret inden udgangen af 2024	2024-2025	50 kr. pr. deltager. Ekstern finansiering søges. Medfinansiering i form af medarbejdertimer		Elever, lærere	Merværdi: • Børn og unge Energibesparelser på skoler og i hjemmet. Derudover styrkes fællesskab i klasser. Indsatsen kan have en indirekte påvirkning på elevernes familiemedlemmer
Unge Byrådsmøde om 'Klima'	3 elever fra udskolingen på hver skole inviteres til Ungebyrådsmøde. Fokus er på at finde løsningsforslag med afsæt i egen virkelighed	Kr: Medarbejder fra Center for Dagtilbud og Uddannelse vil i samarbejde med Ishøj Ungdomsskole være projektansvarlige	Understøttende tiltag med mindre (dir.) CO2-potentiale KPI: Ungebyrådsmøde afholdt i foråret 2023	2023	Midler er afsat	Eleverne kan mangle faktuel klimaviden	Elever	Merværdi: • Børn og Unge • Medborgerskab Unge-byrådsmødet handler om 'hvordan unge kan medvirke til klimabevidste valg med lokal forankring' og demokratisk dannelse, jf. 1.3.3
Etablering af "Klimaforum" for borgere, klubber og foreninger	I 2023 afholdes møde med min. 10 klubber/foreninger om at udvikle lokale handlemuligheder, I 2025 er min 15 klubber/foreninger med til 1-2 møder/år	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være faciliterende i samarbejde med medarbejdere fra Center for Kultur og Fritid	Understøttende tiltag, med mindre (dir.) CO2-potentiale KPI: I 2025 afholdes 1-2 møder/år for min 15 klubber	2023-2050	Facilitering sker ved klima-koordinator. Hvis Klimaforum'et vokser som forventet, vil behov for koordinatortimer vokse efter 2025. Indtil da intet behov, udover eks. klimaplan-budget	Det kan være en problematik at etablere engagement for deltagelse i klubber og foreninger	Alle klubber og foreninger i Ishøj	Merværdi: • Medborgerskab • Erhverv og beskæftigelse • Børn og unge Mobilisering af civilsamfundet. Skal skabe lokale klimatiltag og lokal forankring af klima-udviklingsprojekter – samt demokratisk dannelse og sociale netværk, jf. 1.3.3. Skal styrke lokale fællesskaber og give borgere og klubber/foreninger konkrete handlemuligheder
Energiudsatte familier	I slutningen af 2022 er mange Ishøj-familier, ikke mindst i almene boliger, ramt af stigende priser på energi, varme og fødevarer. Projektet skal hjælpe familier med	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer vil være faciliterende projekter	Understøttende tiltag med lille-mellemstort CO2-potentiale KPI: Initiativet er gennemført af 'Transition' inden	2022-2023	Er finansieret af Klimaplan-budget 0.1 mio. DKK (2022). Eksterne midler søges i 2023	Det kan være en problemstilling af få alle familier i gang med indsatsen og nå ud til ressourcetsvage familier	Borgere og boligselskaber	Merværdi: • Velfærd Skaber mulighed for økonomisk råderum hos ressourcetsvage familier

	at finde konkrete sparemuligheder		sommer 2023. I efteråret afsøges muligheder for at forlænge projektet					
Udlån af elcykler til borgere	Eksisterende tiltag i samarbejde med et sundhedsprojekt. Dette skal forankres bedre i Ishøj Kommune, hvorved det kan målrettes flere områder af kommunen	Kr: Medarbejder fra Center for Voksne og Velfærd har været ansvarlig for udlån og vedligeholdelse af cykler. Dette arbejde forventes at blive lagt over til Rådhuservice	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale KPI: Det eksisterende projekt fortsætter og forankres i et andet administrativt regi	2022-2024	Midler er afsat i tidligere budgetår.	Erstatter potentielt borgernes almindelige cykler eller korte ture til fods, vil en elcykel øge energiforbruget og mindske fysisk aktivitet	Borgere	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Øget mobilitet for borgere uden adgang til elcykel. Sundhedseffekter hos borgere. Mindre trængsel på vejene, hvis borgerne skifter bilen ud med en elcykel. Heraf mindre luftforurening og støj, jf. 1.3.3
Elcykler til kommunale medarbejdere	Det skal undersøges nærmere om medarbejdere kan få en cykel eller elcykel til rådighed som alternativ til privat bil som en del af en bruttolønsordning	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme er ansvarlig for at undersøge muligheden for indførelse af ny bruttolønsordning	Understøttende tiltag med mindre CO2-potentiale KPI: Ishøj Kommune følger KL's arbejde på dette område og afsøger muligheder i 2030	2030-2034	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov. Primære udgifter afholdes af medarbejdere	Kræver ændring i bruttolønsordninger og beskatningsregler	Internt brug Evt. også en mulighed for private virksomheder	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Velfærd Sundhedseffekter hos kommunalt ansatte. Øget mobilitet for medarbejdere - et grønnere alternativ til bilen. Mindre trængsel på vejene. Mindre luftforurening og støj
Fokus på færdselsundervisning	Der skal igangsættes samarbejdende aktiviteter der understøtter færdselsundervisning på skolerne. Ved et samarbejde mellem foreninger og skoler, kan elever lære at cykle og følge den obligatoriske færdselsundervisning i skolen.	Kr: Medarbejder fra Center for Byudvikling og Natur er faciliterende for at sammensætte relevante aktører og det strategiske overblik for projektet Færdselskontaktlærer på skoler er ansvarlige for undervisning af elever Foreninger og institutioner kan inddrages i afholdelse af cykelprøver og andre centrale elementer i undervisningen	Understøttende tiltag KPI: Færdselskontaktlærer i Ishøj Kommune understøttes til at afholde og udføre færdselsundervisning og dertil liggende prøver.	2024-2025	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov		Skoler Børn og Unge	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Børn og unge • Velfærd Sundhedseffekter hos skolebørn, jf. 1.3.3. Øget mobilitet samt kendskab til færdselsregler og det eksisterende stisystem i Ishøj Kommune
Udbredelse af cykelpakker ved skoler og institutioner	Gennem beskæftigelsesprojekter indsamles og repareres cykler til klassesæt, der derefter fordeles til skoler og institutioner. Formålet er, udover at skabe beskæftigelsesprojekter, at give elever adgang til cykler der kan bruges til skoleaktiviteter ude af huset	Kr: Medarbejder fra Center for Dagtilbud og Uddannelse vil være ansvarlig for at igangsætte beskæftigelsesprojekter samt uddele klassesæt	Understøttende tiltag KPI: Alle skoler har adgang til klassesæt inden udgangen af 2030	2024-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling efter behov, men projektet har ikke stort behov for finansiering på kort sigt	Klassesæt skal være tilgængelige i justerbar skala. Derudover er der løbende vedligehold af cykler, som skal organiseres	Skoler Børn og Unge Borgere uden beskæftigelse	Merværdi: <ul style="list-style-type: none"> • Børn og unge • Erhverv og beskæftigelse • Velfærd Lige adgang til cykler i skolerne. Øget mobilitet for skoler og institutioner ved aktiviteter ude af huset. Etablering af nye beskæftigelses-forløb, jf. 1.3.3.

Klimaambassadører	Kollegaer i administrationen får viden til at fungere som lokale klimaambassadører	Kr: Medarbejder fra Center for Ejendomme og Arealer er ansvarlig for at udvikle initiativet	Understøttende tiltag Indikator: I 2025 findes min. 10 nye klimaambassadører. I 2028 findes min. 25 nye ambassadører	2024-2030	Indspil forventes til årlige budgetforhandling	Roller ligger oveni normale opgaver for kommende ambassadører	Administrationen	Merværdi: • Miljø
Mindre rødt kød i kantinen på rådhuset	Kantinen ønsker at 'følge med tiden' og omstille til mere grønt og mere fisk. På sigt vil det omfatte alle IK køkkener	Center for Ejendomme og Arealer er projektansvarlig	Understøttende tiltag KPI: Fra 2024 skal indkøb af grøntsager og fisk vokse, år for år	2023-	Ikke behov for yderligere midler	Kan udfordre gængse madvaner	Rådhus personale	Merværdi: • Miljø • Velfærd (sundhed)